

ENESCU

Nicolae GHEORGHÎĂ

Enescu inedit

Hymn jubilar pentru cor, orchestră militară și arpă

Încă de la începutul secolului XX George Enescu se bucura de o apreciere sinceră și rapidă atât în România cât și în capitala Franței. La numai 24 de ani (1905), tânărul compozitor devenise deja o mare autoritate, apărând fie ca solist în concertele dirijate de Felix Weingartner, fie avându-l ca partener la pian pe Gabriel Fauré, fie membru în juriile de examinare ale Conservatorului din Paris. Muzica sa, profund ancorată în filonul național, era ascultată și dezbătută în cercurile de muzicieni ale vremii cu mare interes, intuindu-se parcă dimensiunea sa călăuzitoare în orientarea culturii muzicale naționale spre treptele superioare ale spiritualității universale.

Anul 1906 a fost perioada în care preocuparea lui George Enescu pentru instrumentele de suflat pare a fi maximă. Din cele cinci piese cât a compus în anul menționat mai sus, patru sunt închinare suflătorilor¹: Dixtuorul pentru instrumente de suflat op. 14, Au soir pentru patru trompete divizate, Legenda pentru trompetă și pian și Hymn jubilar pentru cor, orchestră militară și arpă.

De departe, *Dixtuorul* rămâne piesa de „rezistență”, executat de-a lungul timpului în foarte multe concerte și festivaluri naționale și internaționale² și – după cum afirmă Octavian Lazăr Cosma – o creație

¹ Piesa a cincia este *Piesă de concert pentru violă cu acompaniament de pian*.

² Listei de audiții și înregistrări întocmită de muzicologul Pascal Bentoiu (*Capodopere enesciene*, București – 1999, Ed. Muzicală, p. 127) i se adaugă și înregistrarea făcută de o formație camerală a

fundamentală în domeniul muzicii destinată instrumentelor de suflă¹. La prima audiție a acestuia desfășurată la Paris (12 iunie 1906), cronicarul celebrei reviste *Le monde musical* Jean Huré publica un articol extrem de relevant pentru succesul noului gen cameral abordat de tânărul Enescu: *La una din ultimele sale ședințe, „Societatea instrumentelor de suflare” a executat un „Dixtuor” inedit de George Enescu. E în realitate o superbă „sinfonie în re”, de o formă admirabilă; dar această perfecțiune a formei nu e nimic pe lângă emoțiunea adâncă, viața intensă de care tresare noua operă a lui Enescu. Prima parte dulce și solemnă, cu frumoase melodii, măestrit compuse, se dezvoltă în proporțiuni armonioase, fără regularitate convențională. Urmează un „Menuet” lent: pe acesta, nu-l voi descrie; e de un farmec de neînchipuit. „Finalul” e o minune de originalitate, de invenție și de lucrare meșteșugită, sub o aparentă spontaneitate. Ultimele măsuri sunt incomparabile. Caut, fără să găsesc, un cusur acestei opere extraordinare. Ce varietate sonoră, ce minunată combinare de timbre: aceste zece instrumente de suflare sună ca o orchestră mare. Care e marele maestru care va îndrăzni să scrie o așa lungă simfonie pentru timbre relativ monotone și a cărei lucrare va putea, timp de mai bine de o jumătate de oră, să intereseze un public puțin inițiat și mai mult rău voitor operelor noi?*²

În același an 1906, George Enescu compune *Hymn Jubilar pentru cor, orchestră militară și arpa*, creație vocal-simfonică închinată *Jubileului* organizat cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie a regelui Carol I. Manifestarea, pregătită cu aproape un an înainte, a constat în organizarea unor mari sărbători populare desfășurate în cadrul *Expoziției Naționale* și din care muzica, firește, nu putea lipsi³. Spre a da strălucire acestui eveniment politic organizatorii au propus, în afara concertelor zilnice oferite de *Orchestra Expoziției*, un *Mare Festival cora*⁴ și unul de fanfară ce se vor desfășura la *Arenele Romane*⁵.

Muzicii Reprezentative a Ministerului Apărării în sala de concerte a Cercului Militar din Brașov în anul 1983, fiind dirijată de Inspectorul Muzicilor din acea perioadă col. Emilian Ursu.

¹ Cosma, Lazăr – Octavian, *Hronicul muzicii românești, 1898 – 1920, Creația muzicală (II). Simfonică și de cameră*, vol. VIII, Ed. Muzicală, București 1988, p. 505.

² *Revista Muzicală și Literară*, An II, nr. 22, Iulie 1906, p. 335, rubrica *Știri diverse. O operă nouă pentru instrumente de suflat*.

³ Gheorghiuță, Nicolae, „Manifestările muzicale de la *Expoziția Națională Jubiliară din 1906*”, studiu în curs de apariție în cadrul revistei *Muzica*.

⁴ Inițiat de societatea *Carmen* prin conducătorul ei D. G. Kiriac, festivalul a adus laolaltă 25 de coruri din România, Ardeal, Banat și Bucovina, reprezentând peste 1700 de coriști. Intenția a fost aceea de înfrățire generală a cântăreților, pentru a se șterge granițele culturale dintre români și a se realiza ... *înfrățirea prin cântec a vechiului neam*, în: Dan Sever, *Scrisori din București, Tribuna X*, 190, Arad, 10/20 octombrie 1906, p. 5. Pentru mai multe detalii vezi *Festivalul coral din 1906 de la București*, în: Octavian Lazăr Cosma, *Hronicul Muzicii Românești, Epoca enesciană. Viața Muzicală*, vol. V, 1898 – 1920, București, Ed. Muzicală, 1983, pp. 281 – 285.

⁵ *Duminică 11 Iunie 1906, ora 4 p.m. va avea loc în arenele Romane o mare serbare ... cu binevoitorul concurs al Corurilor sub conducerea d-lui Profesor Ștefănescu și al Muzicilor Militare sub aceea a d-lui Inspector al Muzicilor Maior Mărgăritescu*. Printre mai multe puncte, manifestarea mai cuprindea un *concert de muzică militară* și un *Festival muzical sub conducerea d-lui Inspector al muzicelor Maior Mărgăritescu*, în: *CRONICA*, Anul VI, no. 1465, Sâmbătă 10 Iunie 1906, p. 3, articolul *De la Expoziție*.

Cele două evenimente muzicale ale Jubileului au fost precedate de o suită de concerte prezentate în chiar ziua inaugurării *Expoziției Naționale*: marți 6 iunie 1906¹.

lata „tabloul muzical” al acelei zile memorabile așa cum este prezentat de cronicile timpului: *Corurile școalelor secundare, al seminarului și al școlii normale, vor cânta imnurile „Sus inimile” și „Trăiască Regele”, sub conducerea Maestrului Ștefănescu. Apoi se va face o sfeștanie la care vor cânta corurile Mitropoliei și al Bisericii Domnița Bălașa... În dreptul restaurantului român un taraf de lăutari va cânta „Hora Unirei”, iar în dreptul pavilionului confecțiilor, o muzică militară va cânta „Mândruliță de la munte”. În fața marelui palat al artelor („Trecutul nostru”) un cor al societății muzicale „Hora” compus din 300 de persoane, va intona „Imnul dinastiei regale române” sub conducerea maestrului de muzică Juarez Movilă².*

Începând cu ora 9 familia regală se deplasează de la Palat către Arenele Romane, moment vestit de cele 101 lovituri de tun. În clipa în care Regina taie ghirlanda de flori, gest care semnifică deschiderea oficială a *Expoziției*, 100 de gornști așezați pe piatra Dorobanților, sunau primirea, iar tunurile din bateria Calafat, aflate în interiorul *Expoziției*, trăgeau 21 de lovituri, pe când cortegiul regal înainta pe calea Moldovei, frumos decorată, spre a merge la Arenele romane, unde urma a se face ceremonia inaugurării. ... Incinta era ocupată de muzicile militare, coruri și școli... Îndată ce Maiestățile Lor și Altețele Lor Regale au luat loc pe estradă, toate muzicile militare, sub conducerea D-lui inspector al muzicilor, au intonat *Marșul Solemn al Jubileului*, imn de slavă, închinat M.S. Regelui și compus de D-nu Mărgăritescu³. În momentul semnării actului comemorativ al *Expoziției*, un cor compus din 500 de cântăreți însoțiți de orchestra *Expoziției* și de două muzici militare, intona *Imnul Jubiliar* și imnul gîntei latine, sub conducerea D-lui Ștefănescu⁴.

Parcursul presei timpului reliefează anumite inconsecvențe și confuzii cu privire, pe de o parte, la dirijorul *Hymnului*⁵ iar pe de altă parte, la momentul intonării lui.

Privitor la concursul fanfarelor vezi Viorel Cosma, *Din culisele concursului fanfarelor armatei (1906)*, în: *Viața Armatei*, București, 49, nr. 2, februarie 1996, p. 18 și 26, republicat în Idem, *Marte și Euterpe. Muzică și Armată. Eseuri, studii, cronici muzicale (1946 – 1996)*, București, Ed. Universală, pp. 111 – 113.

¹ *Expoziția* a fost programată a se deschide duminică 4 iunie. Din cauza ploilor torențiale ceremonia a fost amânată pentru data de 6 iunie în cazul continuării precipitațiilor, ea urmând a se desfășura în Palatul regal, în: *Buletinul Expoziției Generale Române din 1906*, Buletinul oficial nr. 10, marți, 6 iunie 1906, p. 233. Evenimentul s-a încheiat pe 23 noiembrie.

² *Adevărul la Expoziție*, anul I, no. 1, Marți 6 Iunie 1906, p. 2

³ *Buletinul Expoziției...*, Buletinul oficial nr. 10, pp. 233 – 234.

⁴ Idem, p. 240. Confuzia presei nu se rezumă doar la autorul și dirijorul imnului ci și la numărul formațiilor de suflători care intonează *Hymnul*. În timp ce *Buletinul Expoziției...*, Buletinul oficial nr. 10, pp. 233 – 234 consemnează trei fanfare, *Curierul Expoziției*, anul II, no. 36, Duminică 11 Iunie 1906, p. 1, în articolul *Inaugurarea Expoziției Naționale: La Arenele romane* dă un număr de șapte fanfare: *Când familia regală ajunge la arene, strigăte entuziaste izbucnesc din piepturile celor prezenți. Suveranii împreună cu familia princiară se urcă pe estradă, iar cele șapte muzici militare întrunite cântă imnul jubilar.*

⁵ Citatul de mai sus este un exemplu în acest sens. Vezi și nota 11.

Unul dintre elementele care au sporit confuzia în rândul cronicarilor a fost faptul că, în afară de George Enescu, și alți compozitori ai vremii au scris pentru acest moment aniversar. Titluri de genul *Marșul Solemn al Jubileului* de Mihail Mărgăritescu, *Cânt Jubilar* de I. Paschill, *Imn* de Ed. Hübsch dar mai ales *Imnul Jubilar* de G. Ștephănescu, au făcut ca multe ziare să nu consemneze numele lui George Enescu ori prezența sa ca dirijor al propriei creații.

Din fericire, există o mărturie remarcabilă cu privire la acest moment, făcută de dirijorul de mai târziu al Societății Corale *Carmen*, compozitorul I. D. Chirescu: *Eram în clasa a IV-a a Seminarului Central. În acel an a avut loc o mare „Expoziție agrară” cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie a regelui Carol I. Această expoziție, realizată cu multă înțelepciune de dr. Istrate, în parcul de la Filaret, s-a inaugurat în prezența regelui și a întregii familii regale, la care însuși regele a rostit câteva cuvinte de deschidere, după care cele câteva sute de instrumentiști și coriști care se aflau pe scena Arelor Romane aveau să cânte Imnul Jubiliar compus de către maestru George Enescu, cu acest prilej. După cuvântul scurt de deschidere, apare maestrul George Enescu, care, cu bagheta în mână, se întoarce către noi și dă semnalul de început. Mi s-a părut un ... Făt-Frumos din poveste și nu puteam să-mi dezlipesc ochii de la dânsul. După o lungă parte de orchestră, în care se auzeau multe motive muzicale naționale, și-a îndreptat privirile spre corul format numai din bărbați de la Corul „Carmen”, corurile bisericilor „Domnița Bălașa”, „Kretzulescu” și „Mitropolie”, precum și elevii din ultimele clase ale seminarilor „Central” și „Nifon”, care aveau să cânte în final monumentalul „Imn Jubiliar” („Înalță-ți ruga, țară”). Tratarea mai mult la unison, ici-colo, despărțindu-ne în 2 și 3 voci, a corului, a dat rezultate extraordinare, iar încheierea în care la orchestră se adăugau trompeți așezați pe marginea dreaptă a amfiteatrului, în timp ce se auzeau lovituri de tunuri din depărtare, corul aproape acoperea orchestra cu strigătele „ura, ura, ura” cu care se termina piesa, în aplauzele delirante ale publicului care umplea amfiteatrul până la ultimul loc și aclama... Noi, cei de pe scenă – și mai ales eu – tremuram de bucuria pe care am avut-o că l-am cunoscut, aievea, pe tânărul, dar marele maestru al muzicii românești, George Enescu. În noaptea aceea, în loc să dormim, mai toți am vorbit și ne-am arătat satisfăcuți că am avut norocul să asistăm la deschiderea „Expoziției”, participând la executarea exemplară a „Imnului Jubiliar” compus de maestrul George Enescu¹.*

Din corespondența lui George Enescu din primăvara anului 1906 se poate observa dorința acestuia de a fi prezent în cadrul evenimentelor *Jubileului*, evenimente desfășurate atât în țară² cât și în afara granițelor

¹ Apud. *Prima întâlnire oficială a lui Enescu cu muzicanții militari*, în: Cosma, Viorel, *Marte și Euterpe...*, pp. 114 – 115.

² Vezi, spre exemplu, atmosfera sărbătorească de la Craiova unde au defilat trupe ale Liceului Carol I și ale unităților militare din localitate, au avut *Te deum*-uri, retrageri cu torțe iar *muzicile au cântat la grădina Mihai Bravul și curtea oficiului poștal până la 12 noaptea...*, în: *ALARMA, Organ Conservator*, anul VIII, no. 181, Craiova, 15 Mai 1906, p. 3, articolul *10 Mai în localitate*.

ei¹. Într-o scrisoare trimisă din Paris mamei sale G. Enescu confirma implicarea într-o serie de concerte alături de lumea artistică românească din capitala Franței: *Măine seară am o mare serată și poimăine apoi o alta foarte importantă la ministrul nostru aici, Grigore Ghyka. Aceasta din urmă se va face cu ocaziunea festivităților de la noi* (s.n.). *Bineînțeles ca mai toți invitații vor fi români și eu o să le fac muzică, în timp ce D-ra Ventura le va declama versuri pe românește, plus alți artiști care vor contribui fiecare cu câte ceva spre a face un program frumos*².

Din păcate, în afară de afirmația lui I. D. Chirescu conform căreia George Enescu și-a condus propria lucrare în deschiderea *Expoziției* (6 iunie) în chiar momentul semnării actului comemorativ, nu avem alte date care să reflecte prezența muzicianului român în situa de evenimente muzicale ale *Jubileului*. Se poate presupune doar că în cadrul întâlnirii pe care acesta a avut-o la Paris la 22 martie/4 aprilie 1906 cu Mihail Mărgăritescu, inspectorul Muzicilor Militare³, unul dintre subiectele discutate să fi fost și cel legat de *Hymnul jubilar* ce va fi interpretat de fanfarele aflate sub conducerea lui Mărgăritescu.

Mult mai elocventă în ceea ce privește dorința lui George Enescu ca *Hymnul* să fie cunoscut și cântat de întreaga asistență prezentă la închiderea solemnă a *Expoziției Jubiliare* este scrisoarea pe care tânărul G. Enescu o adresează comisarului *Expoziției* dr. Constantin Istrati⁴, cu câteva zile înainte de închiderea ei: *Prea stimate Domnule Doctor, Rog să binevoiți a lua dispozițiuni ca mâine să fie distribuite numeroase exemplare de cuvintele Hymnului la tot publicul, și cred că Maiestății sale Reginei, precum și eventual Altețelor Lor Regale s-ar putea imprima aceste cuvinte pe hârtie specială*⁵.

În concluzie se poate afirma că *Hymnul Jubilar* a fost cântat de două ori: la semnarea actului comemorativ în ziua deschiderii *Expoziției Generale* (6 iunie) – fiind dirijat de chiar autorul ei – și la închiderea *Expoziției* (23 noiembrie)⁶.

¹ Serbările naționale desfășurate în Capitală cât și în țară cu prilejul *Jubileului* au fost dublate de cele ale diasporei române: Berlin, Bruxelles, Constantinopol, Londra, Viena, Sofia etc.

² Scrisoare către Enescu Maria nr. 238, Paris, 11/24 mai 1906, limba română, autograf, în: George Enescu, *Scrisori*. Ediție critică de Viorel Cosma, vol. I, București 1974, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, p. 154. Există inclusiv o carte poștală pe care o trimite tot mamei sale ce reprezintă *Expoziția Națională* (București 7/20 septembrie 1906, în: *Ibidem*, p. 156).

³ Scrisoare către Enescu Maria nr. 237, Paris, 22 martie/4 aprilie 1906, limba română, autograf, în: George Enescu, *Scrisori*. Ediție critică de Viorel Cosma, vol. I, București 1974, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, p. 153.

⁴ Constantin Istrati (1850 – 1918), doctor în medicină și chimie, profesor universitar în București. Fondator al *Societății române de știință*. *Asociației române pentru înaintarea și răspândirea științelor* etc. Comisar al *Expoziției Generale* de la București (1906), primar al Capitalei, ministru al cultelor, lucrărilor publice, industriei și comerțului etc.

⁵ Scrisoare către dr. Constantin Istrati nr. 245, București, 4/17 noiembrie 1906, limba română, autograf, în: George Enescu, *Scrisori*. Ediție critică de Viorel Cosma, vol. I, București 1974, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, p. 153.

⁶ Art. *Ce e nou? Impărțirea premiilor de la Expoziția din București s-a făcut cu mare solemnitate. Au asistat și regina, precum și familia princiară, miniștrii, general Manu, Greceanu, Disescu, și I. Grădișteanu. Întâi corul Societății Carmen și orchestra militară au executat Imnul Jubilar de dl George Enescu....* (s.n.). Ziarul FAMILIA consemnează: *Expoziția de la București s-a închis în prezența unui public mic. Au asistat regina, membrii familiei princiare, miniștrii, membrii parlamentului și a reprezentanților puterilor străine. Trei muzici militare au intonat „Imnul Jubilar”....*, în: FAMILIA, Oradea –

Timp de aproape un veac acest Hymn a fost ignorat de muzicologia românească din motive lesne de intuit. Cel care după 1990 atrage atenția asupra sa este regretatul Constantin – Iulian – Dan STIHI – BOOS într-o comunicare ținută în anul 1991 cu ocazia Simpozionului Internațional de muzicologie „George Enescu”¹. După propria mărturisire avem de a face cu ... o lucrare de care n-aveam voie până deunăzi să mai vorbim și care depășește ... ca valoare momentul pentru care a fost compusă, reprezentând și azi un admirabil exemplu de „cântec de mase” realizat așa cum trebuie!².

Manuscrisul autograf se păstrează în „Cabinetul de muzică” de la Biblioteca Academiei Române, MsR 7380, Colecții speciale 230/1974³. Semnătura autorului – Gheorghe Enescu – se află atât la începutul cât și la finalul documentului (19 pagini) iar versurile, în ciuda indicației de autor anonim (***) par a fi scrise tot de G. Enescu⁴:

*Înălță-ți ruga, Țeară, cu neamul românesc
Și ădă mulțămire acelu ce e lege
Ursit ți-a fost de dînsul ca-n binele obștesc
Traian să-ți stea la leagăn și Carol a-ți fi rege
Și hotărît pășește, ca toți cei ce muncesc.
Cu flori fie bătută cărarea vieții tale.
Poporul și cu tronul te-nalță, te iubesc,
Și an ca cel de-acum să-ți steie mulți în cale!
Ura! Ura! Ura!....*

Din punct de vedere muzical ineditul acestei creații este dat de tipul de asociere timbrală pe care G. Enescu îl propune. Aparatul orchestral este compus din 19 instrumente⁵ la care se adaugă harpa (sau pianul)⁶, corul și ... salvele de tun din finalul piesei. Încă din organizarea partiturii se observă opțiunea

---

mare, 3/16 dec. 1906, no. 39, anul XLII, p. 466; Vezi și *Buletinul Expoziției Generale Române din 1906, Buletinul oficial nr. 15, Decembrie 1906, p. 559: Scena era ocupată de orchestra militară și corurile puse sub conducerea câteva luni frumoasa Expoziție. Solemnitatea s-a început cu imnul Jubilar, cu care s-a deschis acum câteva luni frumoasa Expoziție.*

¹ Constantin – Iulian – Dan STIHI – BOOS, *Considerații pe marginea unor manuscrise enesciene*, în: *GEORGE ENESCU ȘI MUZICA SECOLULUI XX*, Simpozion Internațional de muzicologie „George Enescu” 1991, ed. îngrijită de Laura Manolache și Nadia Tozlovan, Ed. Muzicală, București 1998, pp. 76 – 78.

² Idem, *ibidem*, p. 78.

³ Poartă ștampila *Colecția Romeo Drăghici*.

⁴ Articolul *George Enescu – compozitor coral?*, în: Octavian Lazăr Cosma, *Hronicul Muzicii Românești, Creația muzicală I. Corală, cântecul, vocal-simfonică*, vol. VII, 1898 – 1920, București, Ed. Muzicală, 1986, p. 162.

⁵ Formația pentru care a fost compus *Hymnul* este compusă din: flaut în reb (*flauto grande [ossia Flauto piccolo reb]*), flaut în re, clarinetul în mib (*clarinetto mib*), clarinetul în sib (*clarinetti sib 1,2,3,4*), cornetti sib 1,2, cornetto basso sib, eufoniu (*euphonium*), trombe mib 1,2,3,4, tromba sib, corni mib 1,2,3,4, basfliegerhorn (*baritoni 1,2,3*), tromboni 1,2,3, tuba fa&sib (*bassi 1,2*), triangulo (*triangolo*), toba mică (*tamburo piccolo*), piatti, toba mare (*grand cassa*), harpa (*arpa [o Piano forte]*) la care se adaugă tunul.

⁶ *Arpa (o Piano forte)*.

muzicianului în a diviza o parte din instrumentele de coloratură (clarinetul sib – 4) și mai ales „mijlocul” formației de suflători (trompetele mib – 4, cornii mib – 4, baritonii – 3, trombonii – 3), gest justificat de caracterul solemn și festiv al unei lucrări ce se interpretează în aer liber.

Dacă pentru *Dixtuor* G. Enescu a preferat balansul între re major și re minor, Hymnul este scris într-o tonalitate foarte convenabilă instrumentelor de suflat de alamă: Mib. Structurată monopartit, piesa debutează cu o introducere de opt măsuri, un semnal în *fff* construit pe treptele I – V – VIII ale tonalității Mib, semnal expus de cornetti sib, trombele mib și trompeta sib pe o pedală de percucie (Ex.1). Tempoul – *Molto maestoso* – permite expunerea temei 1 de către flaut și clarinetul sib într-un diatonism diafan și maiestuos, însoțit de indicația cantabile (Ex.2). Grandoarea și caracterul său imnic sunt susținute printr-o scriitură densă în care se remarcă aceeași rigoare în a nota cu o mare scrupulozitate fiecare schimbare de agocică și dinamică.

Ex.1

Ex.2

Tema secundă dezvăluie în toată splendoarea sa spiritul enescian, generozitatea sa melodică inepuizabilă, bazată pe vitalitatea filonului popular național (Ex.3). Dimensiunea rapsodică a temei este răspicat afirmată de instrumentele de lemn prin mesuri de secunde mărite construite pe structuri ritmice iregulate (triolete), la care se adaugă simple și duble apogiaturi în evident „caracter românesc”.

Ex.3

Secțiunea a doua a *Hymnului* – o adevărată dezvoltare – debutează la nr. 6 cu o tema expusă de flaut și cornetti în sib (pp), temă ce va constitui liantul întregii părți (Ex.4). Celula de bază (4p↑, 2m↓, 2m↑ și 2M↑) apare chiar în debutul tronsonului melodic și în toate situațiile în care ea este implicată, desenul său intervalic rămâne (cu foarte mici excepții) neschimbat. De-a lungul a 33 de măsuri (nr. 6-12) avem de a face cu un discurs ce alternează sonorități și densități camerale cu suprafețe în tutti, intens transformate ritmico-melodic, așa cum este cazul la nr. 8. Rafinamentul contrapunctic este cel care, alături de formula mai sus menționată, conferă organicitate unui discurs ce respiră același caracter rapsodic atât de caracteristic muzicii enesciene. Și încă ceva. Pe portativul destinat harpei (măsurile 56-57) G. Enescu notează structura modală pe care imnul, timp de 10 măsuri, se va desfășura: do becar, re#, mi becar, fa#, sol becar, la becar, si becar. Schimbarea explicită pe care autorul o realizează constituie un argument în plus ce pledează pentru ambivalența secțiunii secunde a *Hymnului*, deopotrivă tonală și modală. Jocul voit alternant al funcțiilor tono-modale, creator de balansuri armonice este subliniat de Maestru printr-un schimb ale armurii la harpă: din Mib se trece în mi.

Ex.4

După cum s-a menționat mai sus, atât *Dixtuorul* cât și *Hymnul* au fost compuse în primăvara anului 1906. În afara concepției timbrale și a anului în care cele două piese au fost scrise (credem ca *Hymnul* a fost scris, dacă nu în paralel cu *Dixtuorul*, cel puțin imediat după el), cele două creații mai au în comun un alt element: tema primă din partea a III-a a *Dixtuorului* ce devine tema pe baza căreia se construiește întreaga dezvoltare a *Hymnului* (ex. 5). Preluarea este atât de evidentă încât nu mai merită comentarii.

Revenirea A-ului (Mib) aduce un plus de solemnitate prin inserția corului bărbătesc la o singură voce: *Înalță-ți ruga, Țeară...* Indicația de *molto maestoso* se păstrează până la coda expusă în tutti și în *ffff*. Uralele corului sunt dublate de salvele de tun ce marchează primul timp al fiecărei măsuri.

Ex.5

Allegrement, mais pas trop vif

Creație de tinerețe a lui George Enescu, *Imnul Jubiliar* a avut o istorie tragică, fiind ocolit vreme de un secol de la o nouă execuție. Fiind o piesă ocazională, legată de figura emblematică a regelui Carol I și în același timp singulară în catalogul creației Maestrului, partitura nu a fost reluată în concerte, fiind chiar exclusă din toate cercetările enescologilor români după 1944, din motive politice.

Pornind de la faptul că *Imnul Jubiliar* nu mai putea fi interpretat de fanfarele din ziua de astăzi, Inspectorul Muzicilor Militare col. Ionel CROITORU a aranjat această creație în spiritul și structura unei formații de suflători de tip simfonic. Interpretarea acestei pagini enesciene într-o nouă haină orchestrală și la un veac de la audiția absolută, va constitui o repunere în circuitul național și universal a singurei creații scrise de Maestru pentru fanfară și, în același timp, un omagiu pe care muzicienii militari îl aduc Marelui Enescu într-un moment de sărbătoare pentru muzicile armatei: 175 de ani de la apariția muzicilor militare românești, 70 de ani de la înființarea Școlii elevilor muzicanți militari de către Egizio Massini și 55 de ani de la înființarea Muzicii Reprezentative a Ministerului Apărării.